DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI CEVAPLI

5. Sınıf · Türkçe · 11. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa Metni (Bölüm 2): Metinler Arası Karşılaştırma, İsim ve Fiil Kökleri, Yapım Ekleri ve Yazma Uygulamaları

T.O.5.6: Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa metnindeki kahramanların kişilik özelliklerini çözümleyebilme ve farklı metin türleriyle karşılaştırabilme · T.D.5.2: Sözcüklerin isim kökü mü yoksa fiil kökü mü olduğunu ayırt edebilme; yapım ekleriyle türetilen sözcüklerin anlam değişimini belirleyebilme · T.Y.5.13: Yazma uygulamalarında bağlantı ifadelerini, söz sanatlarını (benzetme, kişileştirme, konuşturma), unvanların yazımını ve noktalama işaretlerini doğru kullanabilme

HATIRLAYALIM

- Metnin ikinci bölümünde Sığırtmaç Mustafa'nın hastanede tedavi edilip okula başlatılması anlatılır; Atatürk'ün şefkatli, vefalı ve eğitime önem veren kişiliği ile Mustafa'nın tokgözlü ve dürüst duruşu öne çıkar.
- Sözcüğün anlamlı en küçük parçası köktür: Sonuna «-mak / -mek» mastar eki alamayanlar isim kökü (yol, göz, vatan, su), «-mak / -mek» alabilenler ise fiil kökü'dür (sev-, bil-, yaz-, bak-).
- Eklendiği kökün anlamını veya türünü değiştiren eklere yapım eki (-lı, -sız, -lık, -cı, -gi) ve bu sözcüklere türemiş sözcük denir; yalnız çekim eki alan sözcükler ise basit sözcüktür.

1 EŞLEŞTİRME

Sol sütunda verilen dil bilgisi, söz sanatı ve karakter kavramlarını sağ sütundaki açıklamalarıyla eşleştiriniz.

a 1. Tokgözlülük (Kanaatkârlık)	a) Sığırtmaç Mustafa'nın emeğinin karşılığı olmayan parayı kabul etmemesi
d 2. Fiil (Eylem) Kökü	b) Eklendiği kökün anlamını değiştirerek yeni bir sözcük türeten ek
b 3. Yapım Eki	c) İnsana özgü duyguların ve davranışların doğadaki varlıklara aktarılması
c 4. Kişileştirme (Teşhis)	d) İş, oluş ve hareket bildiren, sonuna «-mak / -mek» mastar eki alabilen kök

2 TABLOYU TAMAMLA

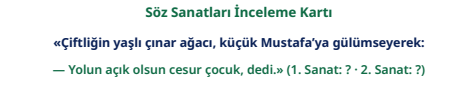
Görseldeki dört sözcük kartını inceleyerek her sözcüğün kökünü (türüyle birlikte) ve aldığı eke göre yapısını (Türemiş / Basit)

İncelenen Sözcük	Kökü ve Kök Türü	Aldığı Ek ve Yapısı
1. Kitaplık	kitap (İsim kökü)	-lık yapım eki (Türemiş)
2. Bilgi	bil- (Fiil kökü)	-gi yapım eki (Türemiş)
3. Ağaçlar	ağaç (İsim kökü)	-lar çekim eki (Basit)
4. Yazıcı	yaz- (Fiil kökü)	-ıcı yapım eki (Türemiş)

3 KISA CEVAP

Görseldeki cümle kartında yer alan «Çiftliğin yaşlı çınar ağacı, küçük Mustafa'ya gülümseyerek: — Yolun açık olsun cesur çocuk, dedi.»

Çınar ağacına gülümseme özelliği verildiği için kişileştirme (teşhis), ağaç konuşturulduğu.

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki dört türemiş sözcük kartından hangisinin kökü tür bakımından «fiil (eylem) kökü» özelliğindedir?

(A) 1. Karttaki «Bakıcı» (bak-) sözcüğü
(B) 2. Karttaki «Tuzluk» (tuz) sözcüğü
(C) 3. Karttaki «Vatandaş» (vatan) sözcüğü
(D) 4. Karttaki «Çiftçi» (çift) sözcüğü

5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Sözcükte yapı, söz sanatları ve yazım kurallarıyla ilgili ifadelerden doğru olanların D, yanlış olanların Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
Özel adlardan önce ve sonra gelen unvan, rütbe ve saygı sözleri büyük harfle başlar (Yüzbaşı Ali Bey gibi).	☑	☐
«Balıkçılar» sözcüğünün anlamlı en küçük parçası (kökü) arıların yaptığı tatlı besin olan «bal» sözcüğüdür.	☐	☑
İnsan dışı bir varlığın konuşturulduğu (intak) her cümlede aynı zamanda kişileştirme sanatı da vardır.	☑	☐
«Çünkü, bu nedenle, bu yüzden» ifadeleri iki cümle arasında neden-sonuç (gerekçe) ilişkisi kurar.	☑	☐
Gerçek akrabalık bildiren «teyze, dayı, amca» kelimeleri özel adla kullanıldığında daima büyük harfle yazılır.	☐	☑

6 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki karakter analiz kartlarını inceleyerek metinde Gazi Mustafa Kemal Atatürk ile Sığırtmaç Mustafa'nın öne çıkan ikişer

Atatürk alçakgönüllü, şefkatli, vefalı ve eğitime önem veren bir liderdir; Sığırtmaç Mustafa ise dürüst, tokgözlü.

7 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerde boş bırakılan yerleri kutudaki uygun kavramlarla tamamlayınız.

türemiş | basit | isim | çünkü | iki

1. Varlık ve kavramları karşılayan, sonuna «-mak / -mek» mastar eki getirilemeyen köklere **isim** kökü denir.
2. Köküne yapım eki alarak yeni bir anlam kazanmış olan «gözlük, simitçi, sevgi» gibi kelimelere **türemiş** sözcük denir.
3. «Atatürk, küçük Mustafa'yı çok takdir etti; **çünkü** çocuk doğruluktan hiç ayrılmamıştı.» cümlesinde gerekçe bildiren bağlaç kullanılır.
4. Karşılıklı konuşmalarda konuşma çizgisinden önceki açıklama cümlesinin sonuna **iki** nokta (:) konur.

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki dört cümle kartından hangisinde altı çizili sözcük yapım eki **almamış** olup yalnızca çekim eki almış basit bir sözcüktür?

1. Kart	2. Kart
Altı çizili: doğruluk (doğru-luk)	Altı çizili: doktorlar (doktor-lar)
3. Kart	**4. Kart**
Altı çizili: ağaçlık (ağaç-lık)	Altı çizili: vatansever (vatan-sever)

A) 1. Kart: Küçük çoban doğruluk ve dürüstlüğüyle herkesi etkiledi.
B) 2. Kart: Hastanedeki doktorlar Mustafa'nın iyileşmesi için çabaladı.
C) 3. Kart: Yalova'nın ağaçlık yollarında sabah yürüyüşü yapıldı.
D) 4. Kart: Genç subay vatansever bir asker olarak görevine başladı.

9 SIRALAMA

Görselde «Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa (Bölüm 2)» metnindeki olaylar karışık verilmiştir. Olayların gerçekleşme sırasına

A · Hastane	B · Tokgözlülük	C · Eğitim	D · Subaylık
Tedaviye alınması	Harçlığı almaması	Okula başlaması	Harp Okulu mezunu

4 Mustafa'nın derslerinde çok çalışarak Harp Okulunu bitirmesi ve başarılı bir Türk subayı olması
2 Mustafa'nın hastanede kendisine verilen harçlığı «Cevizleri sattım, param var» diyerek tokgözlülükle geri çevirmesi
1 Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın, hasta ve zayıf gördüğü Sığırtmaç Mustafa'yı Şişli Çocuk Hastanesine yatırtması
3 Sağlığına kavuşan küçük Mustafa'nın Atatürk'ün yakın ilgisi ve desteğiyle okula başlatılması

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görselde «Atatürk'ü Tanımak» temasına ait I. Metin (Anı / Öykü) ile II. Metin (Şiir) yan yana verilmiştir. Bu iki metnin karşılaştırılmasıyla ilgili

I. Metin · Sığırtmaç Mustafa	II. Metin · Mustafa Kemal Şiiri
• Olay, kişi, yer ve zaman var • Öyküleyici anlatım (Düz yazı)	• Dize, dörtlük ve kafiye var • Coşkulu ve duygusal anlatım

A) Her iki metin de dize, dörtlük ve kafiye unsurlarıyla yazılmıştır.
B) I. metin bilgi vermek için nesnel verilerle, II. metin olay örgüsüyle yazılmıştır.
C) İki metnin teması ortak olup I. metin öyküleyici düz yazı, II. metin şiir türündedir.
D) Her iki metinde de serim, düğüm ve çözüm bölümleri yer almaktadır.

11 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görseldeki yazım ve noktalama denetim panosunda yer alan dört cümleden hangisinde büyük harflerin kullanımıyla ilgili bir

I. Cümle	II. Cümle
Gazi Mustafa Kemal Paşa (Unvan)	15 Eylül 1929 Pazar (Belirli tarih)
III. Cümle	**IV. Cümle**
Sığırtmaç Mustafa (Lakap/Unvan)	Zeynep Teyzem (Gerçek akrabalık!)

A) I. Cümle: Gazi Mustafa Kemal Paşa, çocukların eğitimine büyük önem verirdi.
B) II. Cümle: Küçük Mustafa, 15 Eylül 1929 Pazar günü hastanede tedaviye alındı.
C) III. Cümle: Sığırtmaç Mustafa ileride başarılı ve vatansever bir subay oldu.
D) IV. Cümle: Hafta sonu Zeynep Teyzem bize Yalova'dan taze ceviz getirdi.

12 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle "cümleyi oluşturan anlamlı veya görevli ses birliği, kelime" kavramını bulunuz.

Öyküleyici metinlerde kişilerin ve yerin tanıtıldığı giriş bölümü	S E R İ M
Anlatılanları toparlarken kullanılan «kısacası» anlamındaki geçiş ifadesi	Ö Z E T L E
Aralarında ilgi bulunan iki varlıktan zayıf olanı güçlüye yaklaştırma sanatı	B E N Z E T M E
«Yol» isim köküne «-cu» yapım eki getirilerek türetilen kelime	Y O L C U
Sevinç, heyecan veya seslenme bildiren cümlelerin sonuna konulan işaret	Ü N L E M
Bir kelimenin bütün ekleri çıkarıldıktan sonra kalan anlamlı en küçük parçası	K Ö K

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:
SÖZCÜK